




## Közös Agrárpolitika

Az orosz-ukrán háborús konfliktus nyomán nem csupán az energiaárak, a mezőgazdasági inputanyagok és élelmiszerek árai emelkedtek számottevően, de ismét felerősödött a hagyományos agráriumot támogatók hangja is. A héten tartott **Európai Tanácsülést** (EiT) megelőzően a mezőgazdasági termelők erős szövetségesekre találtak Franciaországban és Spanyolországban, akik csütörtökön felvetették a környezetvédelmi célok felülvizsgálatát is. Több tagállam is támogatta a Copa-Cogeca által már régóta napirenden tartott kérdést, hogy elsősorban az állattenyésztés takarmányigényének megfelelő fedezésére hivatkozva - amelyet most a háború nyomán jelentkezett élelmezésbiztonság problémájával is kiegészítettek - a gazdák az ökológiai fókuszterületekhez tartozó földterületeket a takarmánynövények termelésének növelése érdekében használhassák fel. Ugyanakkor ezeknek az erőknél annyira nem volt erős a hangjuk, hogy [az EiT következtetéseibe](#) bekerüljön egy erre vonatkozó rész. Annyi került be, hogy csökkentik „a kulcsfontosságú importált mezőgazdasági termékektől és alapanyagoktól való függőségünket, különösen a növényi alapú fehérjék uniós termelésének növelésével”. Emellett felkéri „a Bizottságot, hogy mielőbb terjessze elő az emelkedő élelmiszerárak és a globális élelmezésbiztonság kérdésének megoldására irányuló lehetőségeket”.  Az élelmiszerellátás biztonsága ugyan látszólag felzárkózott a klímavédelem mellé, de egyelőre még nincs konszenzus abban, hogy letérjenek a kijelölt útról. Amennyiben a háború elhúzódik és az élelmiszerárak elszabadulnak, akkor elképzelhető, hogy módosulnak a célok. Ugyanakkor kérdéses, hogy mindez a KAP stratégiai tervek jóváhagyása előtt megtörténne.


A **Mezőgazdasági Különbizottság (SCA)** 2022. március 7-i ülésén a Bizottság igyekezett megnyugtani a tagállamokat, hogy az Unió felkészült a válság kezelésére és jelentős terménytöbblettel is rendelkezik, ugyanakkor felhívta a figyelmet a harmadik országok kiszolgáltatott helyzetére. Jelezte, hogy a hatályos KAP szabályok alapján meglévő **területpihentetési kötelezettség alatt álló területek természetbe való bevonása komoly vizsgálatot igényel, de már megkezdődtek az egyeztetések az érintettekkel.** Hozzátette, hogy **ha a termelésbe vonás fehérjenövényekkel történne, akkor gyors döntésre, illetve a növényvédőszer-használati tilalom felfüggesztésére lenne szükség ahhoz, hogy az intézkedés érdemi segítséget jelentsen.** A kialakult válsághelyzet kapcsán lehetőséget látott a KAP stratégiai tervek kiigazítására és a Zöld Megállapodás környezet- és klímavédelmi ambíciószintjének felülvizsgálatára. A nemzeti hatáskörben hozott döntések kapcsán **különösen aggályosnak nevezte a gabonaexport korlátozására vonatkozó, a hétvégén elfogadott magyar szabályozást, még akkor is, ha az nem a gabonaexport betiltására irányult, ahogy a sajtóban megjelent. Megjegyezte, hogy így is jelentős hatást gyakorolt a gabonapiacra és az árutőzsdére. Úgy vélte, hogy az illetékes nemzeti hatóság bizonyos alapanyagokra és termékekre vonatkozó 30 napos elővásárlási joga már önmagában is komoly aggályokat vet fel, azt minél előbb le kellene rövidíteni 24 órára.** Elmondta, hogy több esetben is tájékoztatást kapott leállított szállítmányokról és jelezte, hogy **kiemelten aggasztónak tartja a hatályos szerződések nem teljesítését, a visszaható hatályt.** Az intézkedés sok tagállamot érint, akik a megkötött szerződések alapján joggal számítottak a Magyarországról érkező importra. Kiemelte, hogy az intézkedés jogszerűségét vizsgálni kell és a WTO felé is notifikálni kell. Hozzátette, hogy a szabályozás hatályba léptetésével meg kellett volna várni az előzetes notifikációra adott bizottsági választ. A **tagállamok többsége szintén az árak szabad áramlásának és a szerződések betartására szólította fel Magyarországot.** A magyar érvelés a már hatályban lévő építőanyag exportkorlátozáson alapul, amelyet azonban a Bizottság szintén megalapozatlannak tart. Még szeptemberben, levélben emlékeztette Magyarországot, hogy az uniós jog szerint az exportkorlátozások törvénytelenek. A hatályos rendelet széttöredezi az egységes piacot és a korlátozást nem támasztják alá érvényes, közérdeken alapuló nyomós okok.  **Eddig sikerült távol tartani a politikai vitát az EU és Magyarország között az agrártámogatások esetében. Ennek mondhatni vége. A Bizottság rendkívül keményen szállt bele Magyarországra. Az, hogy a bejelentésnek nem volt sem jogi, sem gazdasági alapja, szintén nem segített. Ráadásul a bejelentés időzítése kifejezetten rossz volt. A miniszteri bejelentéskor a biztos praktikusán éppen Magyarországról utazott el, így az ő**

*hitelességét és a vele való kapcsolatot érdemben rombolta. Emellett sikerült minden olyan országot magunk ellen fordítani, akik vásárolják a magyar gabanaféléket. S mindezt akkor, amikor a KAP támogatásokról folyó vitában pont a tagállamok és a biztos támogatására lenne szükségünk.*

**Az energiaár növekedése és a különböző szektorok helyzetének kapcsán** a Bizottság március 8-án tette közzé [közleményét](#). A javaslat: a „biometánra vonatkozó „Irány az 55 %!” célkitűzés megkészszerzése 2030-ra évi 35 milliárd köbméter termelést eredményezne. Ennek érdekében a tagállamok KAP stratégiai terveinek finanszírozást kell biztosítaniuk a fenntartható biomassza-forrásokból, különösen a mezőgazdasági hulladékokból és maradékanyagokból előállított biometán számára.” Az élelmiszer-ellátás biztosítására vonatkozó közlemény megjelenése pedig március 23-ra várható.

Az SCA-n a Bizottság a **sertéságazat krízishelyzete kapcsán nyitottnak mutatkozott a magántárolási támogatás 2-5 hónapos időtartamra történő bevezetésére**, azonban hozzátette, hogy ez csak enyhíti, de nem oldja meg az ágazat helyzetét, így annak jövőjéről mélyreható vita szükséges a magas szintű szakértői csoport keretében. A Bizottság a KPSZ rendelet 219. cikke szerinti piaci zavarokkal szembeni intézkedések előkészítéséről is tájékoztatott. Egyértelműsítette, hogy ezen intézkedések kizárólag a krízisalap terhére finanszírozhatók, azonban nemzeti forrásból is kiegészíthetők. Ha a Tanács és az EP az intézményközi megállapodásban foglaltaknak megfelelően dönt a krízisalap igénybevételéről, akkor a Bizottság delegált jogi aktusban határozza meg részletszabályokat, így a források tagállamok közötti felosztásának, valamint a források felhasználásának kritériumait. /A közel 500 millió eurós mezőgazdasági válságtartalék koncepciójáról a 2013-as KAP reform során állapodtak meg. Eddig azonban soha nem aktiválták, mivel ez a közvetlen kifizetések lineáris csökkentését eredményezné. A hírek szerint, ha az agráralapot felszabadítják, a pénzt, amelynek ez év végére rendelkezésre kell állnia, olyan intézkedésekre kell fordítani, amelyek hozzájárulnak az élelmezésbiztonsághoz és az élelmiszer-ágazat ellenállóképességének növeléséhez./ A bizottsági tisztviselők egyértelművé tették, hogy ebben a szakaszban még semmit sem fogadtak vagy döntöttek el. Az SCA ülésen Svédország kifejezetten ellenezte a válsághelyzeti tartalék mobilizálását, Litvánia pedig abban az esetben ellenzi, ha azt csak a sertéságazatra használják fel.  A sertés ára elindult felfelé. Most már lassan az lesz kétséges, hogy a magántárolás bevezetése mennyiben lesz hasznos az élelmiszerárak folyamatos és drasztikus emelkedése mellett.

A közvetlen támogatások és a területalapú vidékfejlesztési intézkedések **előlegkifizetése** kapcsán a Bizottság elmondta, hogy a költségvetés jogi kerete nem teszi lehetővé az október 15-e előtti kifizetést.

A mezőgazdaságban és az erdőszetben megvalósítandó **fenntartható karbon gazdálkodással** kapcsolatos Bizottsági közleményről szóló Tanácsi következtetések tervezetét a Bizottság üdvözölte. Jelezte, hogy a módosító javaslatok többségét támogatja. Elmondta, hogy **elkezdett dolgozni a karbon elnyelés tanúsítási rendszerről szóló jogszabályjavaslaton, amellyel kapcsolatban várja a tagállamok észrevételeit, hozzájárulásait a május 2-án záruló nyilvános konzultáció keretében**. A tagállamok hangsúlyozták, hogy a karbon gazdálkodásban résztvevő gazdákat nem szabad szankcionálni a karbonmegkötés elmaradását eredményező olyan okok és események miatt, ami nem az ellenőrzésük alá esik, valamint csak a szén-dioxid megkötésre kell fókuszálni, és nem kell kiterjednie minden más üvegházhatású gázra. A javaslatok mérlegelését követően a következtetések új tervezetét a március 14-i SCA ülés vitatja meg, amely ülésen a KAP stratégiai tervek elfogadási folyamata is szerepel majd.  Az élelmiszerellátás biztonsága mellett jelenleg mindenki elsiklik a tanúsítási rendszer mellett, pedig minden szántóföldi növénytermesztésben érdekelt ország számára ez egyszerre lehetőség és kockázat.

Március 9-én megtartotta első ad hoc ülését az **"Európai élelmezésbiztonsági válsághelyzetre való felkészültségi és reagálási mechanizmus"** (EFSCM), amely az Ukrajnát ért támadás agrár-élelmiszeripari következményeire reagált. Az ülésen az ágazati és nemzeti szakértők a nyersanyagok beszerzésének rugalmasságát lehetővé tevő intézkedéseket sürgettek, a Mezőgazdasági Főigazgatóság vezető tisztviselői pedig hangsúlyozták, hogy **az EU nem engedhet az éghajlatváltozással**

**kapcsolatos ambiciózus célkitűzéseiből.** Az első hivatalos megbeszélésre arról, hogy miként lehetne javítani az EU válságkezelési felkészültségét, a korábbi tervek szerint március 23-án kerül sor, amikor is megkezdődik az uniós élelmiszerellátási lánc és kritikus infrastruktúrái kockázatainak és sebezhető pontjainak feltérképezése, valamint egy kommunikációs csatorna létrehozása is. A találkozón szintén napirenden szerepelt, hogy **több ország exporttilalmakat vagy -korlátozásokat vezet be, így Bulgária, Magyarország és Szerbia,** amely a búza, a kukorica és a napraforgó ellenőrzését jelentette be. Ugyanakkor több olyan országban, ahol nincsenek korlátozások, a kormányok tagadása ellenére megakadályozzák a terményeket szállító vonatok és hajók tényleges mozgását. **Több európai ország is nagymértékben függ az Ukrajnából származó importtól, némelyeknek pedig csak három-négy hétre elegendő kukoricakészletük van, és a műtrágyaellátás is gondot okoz.** Számos résztvevő rugalmasságot kért, hogy alternatív beszerzési lehetőségeket és megoldásokat tudjanak biztosítani és például a napraforgóolajat nagy mennyiségben felhasználó halkonzervgyártók eltérést kaphassanak, hogy a címkék azonnali megváltoztatása nélkül válthassák meg az általuk használt olajtípust. A Copa & Cogeca ismételten a "Farm to Fork" stratégia keretében kitűzött célok ütemtervének felülvizsgálatát kérte, de a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság vezetője ettől határozottan elzárkózott. Mindazonáltal **kész volt megfontolni** a több küldött, de különösen a Copa és a Cogeca által említett lehetőséget, hogy **a takarmánytermelés számára elérhetővé tegyék a parlagon heverő vagy pihentetett földterületeket.** Mások felszólították a Bizottságot, hogy **vizsgálja felül az EU-nak importálandó bizonyos termékekre kivetett dömpingellenes vámokat.**

A **Farm Europe** kiadott nyilatkozatában az élelmiszerellátás biztosítása mind az EU, mind a harmadik országok esetében indokoltá teszi a Termőföldtől az Asztalig stratégia felülvizsgálatát, hiszen jelenleg **a kínálat több mint 10-15%-kal csökkent a gabonafélék és az olajos magvak esetén, míg a marhahúsnál, a sertéshúsnál és a baromfinál több mint 15%-kal, és több mint 5%-kal a zöldségek esetében.**

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) március 4-én közzétett [jelentése](#) szerint 2022 februárjában 3,9%-kal emelkedtek **az élelmiszerárak világszerte** 2022 januárjához képest, ami minden idők legmagasabb szintjére, **20,7%-kal a 2021. februári szint fölé emelte az árakat.** A növekedést a növényi olajok (havi emelkedése 8,5%) és a tejtermékek (6,4%) vezették, a gabonafélék (4,7%) és a hús szintén emelkedett, míg a cukor csökkent. Az exportelérhetőségek csak részben magyarázzák a jelenlegi globális élelmiszerár-emelkedést, annak **elsődlegesen az élelmiszertermelésen kívüli ágazatok, különösen az energia-, műtrágya- és takarmányágazat árnövekedése volt az okozója, valamint a dél-amerikai szójatermelési kilátások romlása,** a vágásra kész szarvasmarhák szűkös brazil kínálata, az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok csökkentett sertéskínálata és a nyersolaj áremelkedése. A brazil reál erősödése az amerikai dollárral szemben azonban megakadályozta a cukorárak nagyobb mértékű csökkenését. Emellett az **agrárminiszteri G7 találkozón a FAO vezetője elmondta,** hogy 26 ország búzabehozatalának több mint 50%-a Oroszországtól és Ukrajnától függ, míg **25 ország legalább 30%-ban függ az orosz N-, P- és K-műtrágyaszállításoktól.** A FAO "mérsékelt forgatókönyve" az Oroszországból és Ukrajnából származó **gabonaexport csökkenését jelentené,** ami a jelenlegihez képest rövid távon a búza árának közel 8,7%-os, a kukorica árának 8,2%-os és az egyéb durva gabonafélék árának 9,6%-os emelkedéséhez vezetne. Az úgynevezett "egyéb olajos magvak", beleértve feltehetően a napraforgót is, 10,5%-kal emelkednek. Középtávon a búza ára 10,3%-kal, a kukorica 8,5%-kal, az egyéb durva gabonafélék 9,1%-kal és az egyéb olajos magvak 8,5%-kal emelkednek. A "**súlyos forgatókönyv**" szerint a **világszertei árak a jelenlegihez képest rövid távon a búza esetében 21,5%-kal, a kukorica esetében 19,5%-kal, az egyéb durva gabonafélék esetében 20%-kal, az egyéb olajos magvak esetében 17,8%-kal emelkednének,** középtávon pedig a búza esetében 19,4%-kal, a kukorica esetében 13,9%-kal, az egyéb durva gabonafélék esetében 15,4%-kal, az egyéb olajos magvak esetében 13,3%-kal. Ezek a forgatókönyvek az **alultáplált emberek számának további, 7,6-13,1 millió közötti növekedését jelzik 2022 és 2026 között.** A főbb **napraforgóolaj-importőröknek, köztük Indiának, az Európai Uniónak, Kínának, Iránnak és Törökországnak más beszállítókat vagy más növényi olajokat kell találniuk,** ami átgyűrűző hatást gyakorolhat például a pálma-, szója- és repceolajokra.

Az Európai Bíróság március 10-én meghozta [döntését](#) a **magyar földtörvénnyel** kapcsolatban. A 2013-ban életbe lépett magyar jogszabály 2014. május 1-jei hatállyal megszüntette a haszonélvezeti jogokat azoknál a személyeknél, akik nem állnak családi kapcsolatban az érintett mezőgazdasági földterület tulajdonosával. A nem magyar állampolgárok haszonélvezeti jogát magyarországi mezőgazdasági földterületeken törölték az ingatlan-nyilvántartásból. 2018. március 6-án hozott előzetes döntéshozatali ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a jogszabály a szabad mozgás elvének indokolatlan korlátozását jelentette a tőke szabad mozgásának. A mostani döntés értelmében az uniós joggal ellentétes a termőföldhöz való joguktól megfosztani egyes személyeket, így **helyt ad ezen jogok földhivatali nyilvántartásba való visszaállításának, illetve a kártérítési igény követeléseknek.**

## **Kereskedelempolitika**

Kedden az OECD Tanácsa úgy döntött, hogy azonnal **felfüggeszti Oroszország és Fehéroroszország részvételét az OECD szerveiben. Az OECD-tagok továbbá megbízták a főtítkárt, hogy dolgozzon ki javaslatokat az ukrán demokratikusan** megválasztott kormány további támogatásának megerősítésére, többek között a helyreállítás és az újjáépítés támogatása érdekében.

Az EU és a G7 úgy döntött, hogy **visszavonja Oroszországtól a legnagyobb kedvezményes kereskedelmi státuszt**, és ezzel a más WTO tagnak biztosított vámtarifától függetlenül, szabadon állapíthatnak meg vámokat az orosz import termékekre. Várhatóan ezt követi Oroszország tagsági jogainak felfüggesztése a vezető multilaterális pénzügyi intézményekben, például a Nemzetközi Valutaalapban és a Világbankban, ami elvágná a kormány finanszírozásának egyik lehetséges forrását. Továbbá az EU megtiltotta a vas- és acélágazat kulcsfontosságú termékeinek behozatalát, az európai vállalatok és polgárok további beruházásait, technológiatranszfert az orosz olaj- és gázágazatban.

A **G7-ek rendkívüli mezőgazdasági miniszteri találkozásuk keretében [közleményükben](#)** kijelentették, hogy a további élelmiszerár emelkedés elkerülése érdekében arra fognak törekedni, hogy nemzeti, kétoldalú és nemzetközi támogatást nyújtsanak a betakarítás megkönnyítése érdekében. Ígéretet tesznek arra, hogy **együttműködnek az élelmiszerexport és az áruszállítás kihívásainak megoldása terén.** Az exporttilalmakra reagálva **felszólítottak minden országot, hogy tartsa nyitva élelmiszer- és mezőgazdasági piacait.** Ukrajna napokban bevezetett korlátozását egyöntetűen megalapozottnak tartják. Az ukrán kormány betiltotta a rozs, a zab, a köles, a hajdina, a só, a cukor, a hús és az állatállomány exportját, emellett pedig kiviteli engedélyeket vezetett be a főbb termények (búza, kukorica, napraforgóolaj), valamint a baromfi és a tojás esetében.

A nyugati szankciókra reagálva Vlagyimir Putyin elnök felhatalmazta az orosz kormányt, hogy nemzetbiztonsági okokból **több mint 200 termék és nyersanyag exportját és importját korlátozza meghatározott országokkal.** A termékek többsége olyan feldolgozott áru, amelyektől Oroszország importfüggő, mint például **járművek, mezőgazdasági gépek, távközlési berendezések és gyógyszerek,** míg export terén főként a fatermékek, köztük a faforgács, a nyers fatermékek és a rétegelt lemezekhez használt falemezek szerepelnek a listán. A korlátozás az év végéig lesz hatályban. Ugyanakkor Putyin csütörtökön azt is kijelentette, hogy **támogatja az orosz piacról kivonuló külföldi vállalatok vagyonának átvételét,** míg meg kívánja védeni azoknak a külföldi befektetőknek a jogait, akik Oroszországban maradtak. **A korlátozások a szövetségeseit is érintik.** Oroszország augusztus 31-ig **felfüggesztette a búza, a kétszeres termény, a rozs, az árpa és a kukorica exportját az Eurázsiai Gazdasági Unió (EEU) többi tagországába** (Örményország, Fehéroroszország, Kazahsztán, Kirgizisztán). Augusztus 31-ig tilos lesz a cukorexport harmadik országokba is, bár az EEU-országok számára néhány kivételre lesz lehetőség. *Elkerülhetetlennek látszik a gabonapiacok és az élelmiszerárak további, drasztikus emelkedése. Érdemes figyelni, hogy mi történik Egyiptomban, Törökországban, Bangladesben és Iránban, akik a világ legnagyobb búzaimportőrei, búzájuk több mint 60%-át Oroszországból és Ukrajnából vásárolják. Mellettük még jelentősen függ e két országtól a búzaimportja Libanonnak, Tunéziának, Jemennek, Líbiának és Pakisztánnak is. Az orosz-ukrán háború gazdasági és politikai hatása majd csak az év második felében fog várhatóan igazán érvényesülni.*